

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedejska izdaja
celoletno v Ju-
goslaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENECEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stop. peti-vrsta
maloglasni po 150
in 2. D. večji oglasi
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
p. Pri večjem g.
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljke in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6 III
Rokopisi se ne vračajo, neuradna
pisma se ne sprejemajo. Uredništva
telefon št. 2050, upravnitva št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7363, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Politika g. Korošca

Zagrebski »Obzor« je priobčil dolg uvodnik o politiki dr. Korošca. Čeprav poznamo »Obzor« kot najbolj resen hrvatski list, ki si je več ko enkrat upal iti svojo pot, vendar nismo pričakovali niti od njega, da bi se upal nastopiti proti diktatu Vlaske ulice in napisati o politiki dr. Korošca objektivno sodbo.

In vendar bi tako sodbo lahko in s pravico napisal »Obzor«, če bi tudi samo površno pogledal v slovensko in hrvatsko zgodovino zadnjih let. Zakaj ni g. Korošec politik šele od danes in ni njegova politika šele plod zadnjih dni, temveč je bila nasprotno dobro znana že vse desetletje pred vojno in med Slovenci ravno tako ko med Hrvati. Vedno, kadar je šlo za skupen nastop Slovencev in Hrvatov, je bil dr. Korošec v prvih vrstah in o tem glasno pričajo vse dunajske parlamenta in avstrijskih delegacij. Naravnost dokumentarno pa govorita o jugoslovanski politiki dr. Korošca majniška deklaracija in ustanovitev Narodnega Veča v Zagrebu. Ko hrvatski voditelji in med njimi tudi današnji voditelji KDK o Narodnem Veču in majniški deklaraciji še slišati niso hoteli, je dr. Korošec obe misli že praktično izvajal v Sloveniji. Vse to so notorična dejstva, ki jih nihče ne more zanikati in pred katerim čisto izgine nelep in vseskozi prazen očitek »Obzora«, da bi hotel dr. Korošec biti v sporu med Srbi in Hrvati »tertius gaudens«.

Tak očitek more napisati samo človek, ki slovenske duše sploh ne pozna. Nikdar še ni nobenemu Slovencu prišlo na misel, da bi se iz egoističnih vzrokov veselil spora med Srbi in Hrvati. Nasprotno je nam bilo vselej težko pri srečanju, ko smo videli ta nesrečni spor. Mi, ki stojimo ob skrajni državni meji in ki smo najbolj zapadna slovenska veja, vemo najboljše za posledice tega nesrečnega spora. Zato bi ga z vsemi sredstvi hoteli preprečiti, ker vemo, da je tudi v našo škodo.

Ali naša sila je prešlaba, da bi ga mogli odpraviti, če ni povsod dobre volje. Kar moremo storiti Slovenci, je samo to, da nesrečni spor med Srbi in Hrvati omejimo tako, da ne trpi škoda država, za katero smo Slovenci absolutno, ne pa pogojno. Kolikor je v naši moči, skušamo zato Slovenci pripomoči do zmage duhu pomirljivosti in medsebojnega urejanja in zato smo nasprotniki vseh ekstremizmov, ki zidajo na politiko katastrof. Če skušajo prenapetosti s strelji ali pa s hujskaškimi govori in provokantnimi izjavami to pomirjenje preprečiti, potem to gotovo ni naša krivda, ker odgovarjamo le za dejanja Slovenije. Ta pa so bila v odnosih z drugimi vedno korektna.

S tem pa je tudi že povedana linija Koroševe politike in deloma jo bo tudi že »Obzor« začutil, ko je priznal, da se edino Korošec upira uporabi Obznanje proti KDK. Naj samo vpraša »Obzor« voditelje HSS, če so mogli tako protestirati, izjavljati in tudi hujskati kakor danes takrat, ko je bil v vladi g. Pribečević. Menda ve tudi »Obzor«, da ni danes vlada nič manj močna, kakor je bila pred leti in da bi tudi danes mogla z isto silo nastopiti proti KDK, kakor je pod Pribečevićem proti HRSS. Čeprav pa je vlada mogla in čeprav je imela tudi dosti vzroka, vendar tega ni hotela storiti in je s tem dala dan na dan dokaz, da je pripravljena skleniti iskren sporazum in tudi z največjimi koncesijami ustreči željam Zagreba. Vlada g. Korošca je strogo varovala in spoštovala vse pozicije Hrvatov in s tem dokazala svojo nevtralnost.

Ni pa krivda vlade, če Zagreb te dobre volje ni hotel videti, če je s prezirom odklonil ponujeno roko ter po diktatu Vlaske ulice vedno bolj večal nasprotja in pritiral ves notranje politični položaj do ostrine, da so bili že ogroženi interesi države. Tem pa se noben Slovenec ne more in noče izneveriti in zato je morala vlada zaključiti: do tu in ne dalje! Na tem stališču pa mora tudi ostati in če bodo še nadalje odločevali v hrvatski politiki neodgovorni elementi Vlaske ulice, potem naj Zagreb ve, da posledice ne bodo izostale. Država se mora braniti in je tudi dovolj močna, da se brani.

Pomirljiva situacija mora nastati, volja za sporazum mora zmagati in zato mora biti vrlinec zaslepljenosti je vsak pogovor nemogoč in šele ko ta preneha, je tu podlaga za sporazum. Vse to je najpomembnejša stvar, ki pa preneha v tistem hipu, ko zmaga v Zagrebu spoznanje, da je država nad vsemi drugimi interesi in tudi nad 20. junijem. Zato je ključ nove situacije še v Zagrebu. Zgoditi pa se mo-

Sporazum voditeljev koalicije?

Belgrad, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Danes dopoldne sta se sestala na enourni konferenco predsednik radikalnega kluba Velja Vukičević in predsednik vlade dr. Anton Korošec. Po tem sestanku se je vršila v predsedstvu vlade skoro dve uri in pol trajajoča konferenca načelnikov vladnih skupin. Bili so navzoči Korošec, Vukičević, Davidović in Spaho. O tej konferenci ni niti eden izmed navzočih hotel dati nikakega pojasnila. Trdilo se je, da se je konferenca vršila radi tega, ker je bil Spaho minuli teden odsoten in se je mudil v Sarajevu ter ni bil navzoč pri konferenci šefov pred tednom dni. Govorilo se je dalje, da se je na tej konferenci razpravljalo o protestu demokratov proti postavitvi vršilca dolžnosti velikega župana v Zagrebu. Sodi se tudi, da je predsednik vlade želel, da se delo v odsekih pospeši, zlasti delo finančnega odbora, tako da bi bil proračun sprejet že do konca januarja. Ljuba Davidović naj bi bil predlagal, da se sprejme pred proračunom še zakon o agraru v Dalmaciji, zakon o razdolžitvi kmetov in zakon proti korupciji. Ugibalo se je tudi o tem, ali je Davidović podal kako definitivno izjavo o svojem razmerju do vlade in se jasno izjavil o tem, ali bo še ostal v vladi, ako se omenjeni zakoni ne sprejmejo pred proračunom.

Po konferenci so vsi šefi odšli. Najprej je prišel Davidović, za njim Spaho in končno Vukičević. Samo Vukičević je dejal žurnalistom na kratko: »Ne morem biti nelojalen proti svojemu predsedniku in ne morem dati nikake izjave. Obrnite se naravnost na ministrskega predsednika dr. Korošca.« Zadnji je prišel dr. Korošec, ki pa je šel naravnost v dvor, iz dvora pa na svoje stanovanje.

Za ob 6 je bila sklicana seja ministrskega sveta. Ko so člani vlade šli k ministrski seji, so se nekateri časnikarji mogli z njimi razgovarjati. Ministri so rekli, da se bo na seji razpravljalo samo o resornih zadevah. Ker je bil poleg tega dr. Korošec dolgo na dvoru, so se pojavile trditve, da je dosežen med šefi vladnih skupin sporazum in da gre sedaj za to, kako naj se v posameznih ministrstvih čimprej izvrše razne važne resorne zadeve.

Splošna razprava o proračunu

Belgrad, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Danes se je nadaljevala proračunska debata. Glavni govornik je bil posl. Radko Parežanin, ki velja za enega izmed ideologov mladoradikalov. Izjavil je: »Mi smo poljedelska država. Zato naj vlada z vsemi sredstvi podpira poljedelstvo. Predvsem naj se gleda na to, da bo kakovost naših poljedelskih proizvodov dobra. Izboljša naj se živinska pasma zlasti v planinskih krajih in dvigne naj se mlečna industrija. Naša država je imela doslej velike dohodke od izvoza jajc. Ta izvoz v zadnjem času pada. Treba ga je zopet dvigniti. V naši državi imamo okoli 8.000.000 ovac, ki so v nekaterih krajih skoro edino premoženje kmetov. Zato ne smemo dopustiti, da bi se volna v našo državo uvažala, ker lahko doma popolnoma zadovoljimo vse tozadevne zahteve naše industrije.

Kar se tiče izdatkov za penzije, bi bila na mestu neka revizija upokojencev, ker uživa pri nas pokojnino dosti mladih in za delo še sposobnih ljudi. Ti živijo v centrali, tukaj politizirajo, delajo javno mnenje, tako da so večsili še ministri takorekoč od njih odvisni.

Važno vprašanje je pri nas vprašanje razvoja turizma. Redke so zemlje s tako lepimi kraji, kakor jih ima naša država. Dober del Evrope nas smatra še za divjake in meni, da biva v naši državi najmanj 20 narodov. Toda vsi, ki so bili pri nas, odhajajo navdušeni za našo državo. Zato pospešujemo zidanje hotelov in reklamo v inozemstvu.

Ze večkrat se je govorilo o uslavitvi gospodarskega sveta. Vlada mora pospeševati ustanovitev te simpatične institucije in dati zanjo iniciativo.

Brezvestno hujskanje HSS

Split, 14. dec. (Tel. »Slov.«) V Dugem polju pri Splitu je bil sestanek Hrvatske seljačke stranke, na katerem je govoril narodni poslanec Stjepan Matijević. Udrihal je tako proti Srbom in proti Belgradu, da celih odstavkov iz njegovega govora ne moremo prinesiti. Med drugim je naglašal, da je 20. junij pokazal, da je Belgrad vedno isti: krvav, cincarski, pohlep po nedolžni krvi. Radi tega lahko Belgrad obljublja sedaj, kar hoče. Narodni poslanci Hrvatske seljačke stranke ne bodo nikdar več šli v Belgrad. Ne morejo iti v Belgrad, ki ubija kralje kot jagnjeta in ki je ubil Stjepana Radića. Radi tega so Srbi naši največji neprijatelji in naši najhujši krvniki. Vendar pa narod ne sme obupavati, ker bajonet ni še vse. Treba je pogledati, kdo nosi puško. Puške nosimo mi in če bo treba, vemo, kam jih bomo namerili.

Ta govor Stjepana Matijevića je izzval iznenadenje pri vseh resnih elementih. Kajti nevtralnost je, da bi hujskanje radičevcev pripravilo narod do dejanj, od katerih ne bi nikdo ne imel nikake koristi, hrvatski kmet pa škodo. Vsi objektivni krogi sodijo, da bi bilo treba storiti ta-

Mislím, da se bodo kmalu morali tudi storiti prvi koraki za redukcijo ministrstev. Zdi se sicer, da je to demagoška zahteva, toda je povsem praktičnega značaja. Kolikor mi je znano, je tudi želja mnogih mojih tovarišev in želja finančnega ministra. Naj se pokažejo uspehi te redukcije že s 1. aprilom 1929.

Pohvalno omenjam namen vlade, da predloži skupščini *zadružni zakon*, ker bi bilo s tem širokim slojem naroda zelo pomagano.

Opozarjam ministre gospodarskih resorov, da naj sprejemajo v službo samo *kvalificirane moči*, ker je dobro uradništvo za gospodarstvo velikanske koristi.

Prosim g. finančnega ministra, da mi dovoli vprašanje, ali je pripravljen kredit za *dela v pasivnih krajih*. (Minister dr. Subotić: »Denar je pripravljen v gotovini.«) V naši državi mora živeti in se razvijati Srb, Hrvat in Slovenec. Za ta cilj morajo vsi trije narodi delati. Posebno pozornost pa moramo posvečati gospodarskemu razvoju. Prepričan sem, da se bo vlada skupaj s skupščino trudila za uresničenje naših upov. Kot poslanec iz Bosne želim zlasti, da bi bili pri delu za skupne narodne koristi složni radikali in muslimani. Za vse patriote pa velja poziv, da naj delajo na to, da se odstrani *psihoza hujskanja*, ki danes vlada po nekaterih krajih v naši državi. Glasoval bom za proračun.

Po tem govoru je odgovoril še enkrat dr. Subotić, da je kredit za dela v pasivnih krajih na razpolago in da so za to odgovorni ministri posameznih gospodarskih resorov. Nato je bila seja zaključena. Prihodnja seja se bo vršila v torek.

kemu brezvestnemu hujskanju konec, kajti s takim govorjenjem se ustvarja v državi tak položaj, da je nemogoče vsako pozitivno delo. Zdi se, da je radičevcem do tega, da bi s svojim hujskanjem izzvali kake spopade, ki bi za dalje časa onemogočili vsako parlamentarno akcijo za sporazum. Državno pravdnštvo je zaplenilo »Narodni val«, ki je objavil hujskajoči govor poslanca Matijevića. Prav tako je zaplenjena »arksistična revija »Kritika«, ki jo urejuje Stevo Galogaža.

Belgrad-Novska

Jutri, dne 15. decembra bo izročena prometu druga proga Belgrad — Novska. Dolga je 303,5 km. Del proge, namreč proga Belgrad — Slavonski Brod, ki je popolnoma gotov v dolžini 217,5 km, bo takoj služil potniškemu in tovarnemu prometu. Ostali del proge od Broda do Novske v dolžini 86 km bo pa začasno služil samo tovarnemu prometu. Da se zgradi na tej progi še en tir, je bilo sklenjeno na seji ministrskega sveta dne 24. februarja

Iz državne nujnosti, iz ljubezni do naroda, iz iskrenega jugoslovanskega prepričanja je porojena Korošceva politika in zato ne pozna nobenih spekulacij, temveč samo slovenski in državni interes. Dostikrat se je Zagreb o tem že prepričal in še se bo!

letošnjega leta. Celokupna dela so veljala 304 milijonov dinarjev.

Iz Novske se poroča, da se je danes proti jutru tam zopet zgodila železniška nesreča, in sicer na progi Dugo Selo — Novska. Skupaj sta trčila dva tovorna vlaka. Stroja sta močno poškodovana, izmed vozov pa le nekaj, in sicer v manjši meri. Smrtnih žrtev ni bilo, pač pa je troje železničarjev težko ranjenih, eden pa lahko.

Učitelji v novem zakonu

Belgrad, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Odsek za ljudskošolski zakon je danes nadaljeval svojo razpravo. Obravnaval je šesto poglavje, ki govori o učiteljih. V čl. 75 predlaga zakonski načrt besedilo, da vršijo pouk v šolah učitelji in učiteljice. Na predlog zastopnika Jugosl. kluba poslanca Kremžarja pa se je stilizacija spremenila tako, da se glasi: »Pouk vršijo učitelji, učiteljice, veroučitelji in strokovnjaki.«

V čl. 76, ki govori o začasnih in stalnih učiteljih, je zahteval predloženi zakonski načrt, da more postati začasni učitelj le tisti, kdor je dovršil državno učiteljsko in napravil učiteljski zrelostni izpit. Po dolgi debati pa se je končno dosegel kompromis med raznimi predlogi, tako da se sedaj besedilo glasi: »Za začasnega učitelja se more postaviti tista oseba, ki je dovršila državno učiteljsko šolo in napravila učiteljski državni izpit, višjo pedagoško šolo, ali pedagoške nauke na filozofski fakulteti kake univerze, ali v pomanjkanju takih tudi tiste osebe, ki so dovršile zasebno učiteljsko.«

V čl. 77 je rečeno, da mora vsak začasni učitelj po dveh letih službe napraviti učiteljski izpit in da učitelj, ki tekom pet let ne napravi izpita, ne more več ostati v učiteljski službi.

Čl. 81, ki govori o honorarnih učiteljih, se je na zahtevo posl. Kremžarja rezerviral, kar je v zvezi z rezerviranjem člena o veroučiteljih.

V čl. 83, ki našteva dolžnosti učiteljeve, se je točka 5, ki je prvotno določala, da mora učitelj voditi otroke k službi božji, spremenila v toliko, da se sedaj glasi, da je učitelj dolžan voditi otroke k službi božji in k verskim dolžnostim.

V čl. 89 je bilo po predlogu predvideno, da ima učitelj, ki dela na polju ljudske prosvete, pravico, da dobi od prosvetnega ministrstva za to svoje delovanje posebno nagrado, prav tako pa tudi nagrado od oblastne prosvetne oblasti. Nasproti temu pa je naglašal poslanec Kremžar, da je širjenje prosvete med širokimi plastmi naroda dolžnost vsakega izobraženca, ki mora to dolžnost vršiti iz idealizma. Le prosvetno delo iz idealizma ima pri ljudstvu uspeh. Zato je proti temu, da bi se za prosvetno delo dajala kaka nagrada iz proračunskih sredstev. Pač pa je umestna nagrada, če kdo dela trajno v posebnih težajih, kakor n. pr. v analfabetskih težajih. Odsek je stališče poslanca Kremžarja soglasno sprejel in spremenil stilizacijo takole: »Za delo v posebnih težajih dobivajo učitelji nagrado, ki jo odrede oblastni šolski odbori na predlog oblastnih šolskih oblasti.

V čl. 90 določa zakonski načrt, da učitelj, ki se je šolal z državno podporo, ne sme prej zapustiti državne službe, dokler ne odsluži dvakrat toliko časa, kakor je dobival podporo od države. Isto velja tudi za učitelje, ki so bili kot učitelji poslani na posebne kurze (gospodinjke šole itd.).

Rezerviral se je čl. 91, ki govori o bolezenskih dopustih. Poiskati se mora namreč primerne stilizacije, ki bo preprečila, ali vsaj skušala preprečiti zlorabo bolezenskih dopustov.

Sprejet je bil še čl. 92, ki govori o plačah, ki so iste kakor pri ostalih državnih uradnikih. Seja se bo jutri nadaljevala.

Belgrajske vesti

Popravek. Pri transakciji poročila iz Belgrada o pogajanjih naše delegacije z Nemško Avstrijo se je dogodila neljuba pomota. Pisali smo, da rente ne dobijo tisti rudarji, ki se preselijo iz Nemčije v domovino. Glasiti pa se mora pravilno: Rente pa ne dobivajo razen rudarjev tisti, ki se preselijo v domovino. (Rudarji jo torej dobijo.)

Zaščita avtorskega prava. 14. t. m. je imel zakonodajni odbor sejo, na kateri se je razpravljalo o osnutku zakona za zaščito avtorskega prava.

Minister za socialno politiko Stjepan Barič je dovolil, da smejo biti v Ljubljani trgovine v nedeljo pred božičem, dne 23. decembra odprte. Zlato kolajno je dobil zadrugar Ivan Lovrač v Mediji-Izlake.

Danes se je mudila v Belgradu deputacija paznikov jetnišnic in kaznilnic iz Slovenije radi zboljšanja svojega gmotnega položaja. Obiskala je vse klube vladne koalicije.

Tatarske vesti „Jutarnjega lista“

V Ljubljani so bile poročene te vesti, nato povedane v Zagreb, kjer so jih malo po svoje popravili in da je to vsakdo videl, naredili iz Casine »Kavina«, nato pa so prišle zopet v Ljubljano, da jih kot senzacionalno ponatisne »Slov. Narod«; točno tri dni kasneje, ko so prvič prišle v svet. Tako so se rodile te tatarske vesti.

Gre pa zato, da hoče SLS v Sloveniji nad KDK proglasiti in izvesti obznanje. Ljubljanski občinski svet in vsi drugi občinski odbori, kjer ne gospodari SLS, bodo razpuščeni, branilnice pridejo v klerikalne roke, tudi kmet. družbo zadene ista usoda, potem bolniške blagajne, kazina in vsi uradniki bodo čutili obznanje. Skratka, kar še imajo pristaši KDK, vse jim bo odvzeto.

To je vsebina teh tatarskih vesti in prav radi verjamemo, da je že od pondeljka dalje zalezel vsej slovenski KDK strah v kosti. Čisto brez sramu pa tudi priznamo, da je nam srčno prijetno, če se gospodje od KDK boje. Toliko časa so komandirali in udrihali po drugih, da je čisto po pravici, če tudi oni okusijo sladkosti strahu.

Ker pa je naša stara navada, da slovensko javnost samo objektivno informiramo, pa povemo, kako je s to slovensko obznanje.

Prav nič ne tajimo, da skušamo KDK in zlasti SDS povsod škodovati, kjer le moremo. Še dolgo pa ne smatramo SDS tako visoko, da bi zaradi nje kjerkoli kršili zakon. Samo z zakonitimi sredstvi se borimo proti SDS in zato proti njej prav nič ne rabimo obznanje.

Je čisto res, da bi mi hoteli imeti vse občine in tudi Ljubljano v svojih rokah, toda v ta namen nam niso potrebni ne komisariji in ne gerenti, temveč le s poštenim delom pridobljeno zaupanje ljudstva. Komisariji in gerenti so potrebni le SDS in zato jih je ta tudi v Sloveniji vpeljala in udomačila. Ali je to naša krivda?

Res je tudi, da smo tega neskrupelnega mnenja, da bi morala biti Kmetijska družba v naših rokah, ker je ogromna večina kmetov v naših vrstah in njim pa je na vse zadnje vendarle Kmetijska družba namenjena. Ali da bi v ta namen hoteli uporabiti silo, je izključeno, ker nam je največja kmetijska organizacija preveč pri srcu. Sploh pa moramo gospodjem reči enkrat za vselej: Mi, ki uživamo ljudsko zaupanje, mi, ki imamo večino naroda za sebe, mi ne potrebujemo nobenega nasilja in take časti slovenski KDK res ne bomo storili, da bi se proti njej borili s posebno slovensko obznanje. Legalna sredstva čisto zadostujejo.

Ker pa stojimo vseskozi na legalnem stališču, pa si upamo imeti glede Kazine svoje posebno mnenje. Ne vemo pa, zakaj bi se gospodje radi tega razburjali.

Koliko pa ste dali za Kazino? Ali naj bo Kazina vzrok za nastanek tatarskih vesti?

Vse to smo napisali že za včerajšnje število. Ker pa smo dobri ljudje in ker smo videli, kako silno so se zabavali naši ljudje na račun uničujočega strahu, ki je zavladal v vrstah SDS vsled tatarskih vesti »Jutarnjega lista«, nismo hoteli našim ljudem pokvariti veselja. Zato naš odgovor šele danes.

Fiat iustitia

Nekateri bivši člani Orjune so v preiskovalnem zaporu. V preiskovalni zapor so prišli vsled odredbe sodišča. Nikomur ni niti na misel prišlo, da bi na postopanje sodišča kakorkoli vplival. Sedaj pa »Narod« dolži policijo in sodnijo in SLS, da so krivi, da prizadeti gospodje še niso na svobodi in kliče: Proč z sistemi glavnjače, proč s skrivanjem, čistite preiskovalne zapore naj gre za nacionaliste ali komuniste.

V ustih SDS je ta klic ostudna hinavščina. Kako je SDS v trumah zapirala komuniste, kako je zaprla vse vodstvo radičevcev, da je predsedlo pol leta v zaporu, dokler ni Pribičević zletel z vlade. In kako se je tedaj pod SDS delalo, ko so bili radičevci isti dan popoldne ponovno aretirani, ko so bili dopoldne izpuščeni.

Danes tega sistema ni. Svobodna sodišča svobodno ravna za vse slučaje po zakonu. Za bivše orjunaše ni nobene izjeme ne na boljše, ne na slabše in vsa stvar se SLS sploh ne tiče.

Južnoameriški spor

New York, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Tudi tukaj se bolivijsko-paragvajski spor presoja zelo pesimistično. Ze v najbližjem času se pričakuje, da se bodo začeli spopadi v bližini mesta Bahija Negra in utrde Olimpo, ker se doznava, da se zbirajo nadaljnje bolivijske čete ob severovzhodni meji pri Granchaco v bližini točrk, ki so jih zasedle paragvajske čete. Pozorno se zasleduje, kako stališče bo zavzela Argentinja. Hearstovi listi trdijo, da tudi Argentinja zbira čete na meji pri Granchaco, dočim je državni departement prepričan o tem, da bo Argentinja ostala mirna. Nalašč za danes sklicana seja panameriške konference v Washingtonu se bo bavila z dvema posredovalnima predlogoma. Po prvem naj se izjavijo v Boliviji in Paragvaju posamezne demarše vseh držav, ki so na konferenci, po drugem pa naj posredujejo države A. D. C.

Rezultat volitev v Romuniji

Bukarešta, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Približni končni rezultat volitev je sledeči: Oddanih je bilo 2.840.041 glasov. Od teh je bilo proglašanih za neveljavne 53.321. Narodna kmetijska stranka je dobila 2.208.518 glasov (77%), liberalci 185.514 glasov (6,52%), skupna lista Avarescu-Jorga 70.654 glasov (2,40%), kmetijska stranka dr. Lupu 71.196 (2,51%), protizidovska stranka profesorja Cuza 32.276, komunisti pa 38.343, obe manj kot 2%, madjarska narodna stranka 171.017 (skoro 4%). Stranki Cuza in komunisti torej ne dobijo nobenega mandata. Vlada stranka dobi od 387 poslancev 349 mandatov, liberalci 13, Avarescu in Jorga skupaj 5, dr. Lupu 5 in Madjari 15 mandatov. Na vladnih listah so bili izvoljeni vsi ministri in voditelji stranke. Tudi od liberalne stranke so bili izvoljeni njeni odlični politiki

Niso še znani definitivni rezultati volitev v Romuniji in najbrže točnih podatkov še ne bo mesece. Taka je navada v tej deželi. Vendar pa je bilo jasno že pred volitvami, da bo vlada dobila veliko večino. Tudi doslej objavljeni uradni rezultati potrjujejo ta »prorokovanje«, ki pač niso bila ravno težavna.

Ustava Velike Romunije sicer določa, da so volitve za parlament in senat tajne, direktne, enake in proporcionalne. Drugače pa odloča volivni zakon. Po odredbah tega zakona, ki je v jasnem protislovju z ustavo, se mandati ne razdelijo proporcionalno in kar je še bolj značilno tudi mandati po srezih niso enakomerno razdeljeni. Število prebivalcev za določitev števila mandatov ne igra nobene vloge. Vseh srezov je 71, ki volijo 387 poslancev. Pri odreditvi števila mandatov za posamezne sreze pa se je gledalo predvsem na »nacionalne« interese. Tako n. pr. Bukaresta z okolico voli 20 poslancev. Bukovina, ki ima približno še enkrat toliko prebivalcev, pa voli samo 18 poslancev.

Deželni glavar pred poroto

Celovec, 14. dec. V novembru 1926 so avstrijski Schumi nasprotni listi pričeli proti njemu srdito kampanjo. Tako je nemškonaacionalna »Kärntner Tagespost« v Beljaku priobčila članek »Povodenj na Koroškem — posledica brezobzirnega izsekavanja gozdov«, nekaj dni na to pa članek »Kdo je izdajavec dežele?« V teh člankih očita list bivšemu deželnemu glavarju Schumiju in njegovemu deželnemu odborniku Axmannu, da sta po prevratu izvažala iz Koroškega v Italijo les, ne da bi bila plačala davek za deželo. Očitano se je Axmannu, da je kasiral večjo vsoto v lirah. Ta članek neprikrito dolži Schumija, da je obogatel na škodo koroške dežele, da je izrabljaj svoj položaj in da je imel z Italijo nedovoljene lesne kupčije. Te navedbe je potrdil z odprtim pismom tudi Italijan Cavaliere Vittori, trgovec in publicist v Beljaku. Ta je dalje časa kupčeval s Schumijem. V drugih člankih je »Kärntner Tagespost« dolžila Schumija, da je v takih v blaznicio gozdarstva Durchschlaga, ki je prvi razkril in protestiral proti temu, da Schumi tako neusmiljeno izsekuje koroške gozdove in izvažal les v Italijo.

Te in še mnogo hujše napade proti Schumiju je priobčil dunajski »Abend« Za njim pa drugi listi.

Za danes in jutri sta bili pred celovško poroto napovedani dve razpravi po avstrijskem tiskovnem zakonu. Tožbo je vložilo radi razžaljenja časti in obrekovanja oblasti celovško državno pravdnstvo, kot privatni tožitelj se je pa pridružil Vincenc Schumi. V žurnalističnih krogih Avstrije se je šepetalo, da je bila za razpravo proti »Abend« nalašč določena celovška porota, da bi bila »Abend«

Scialoja-Chamberlain

Lugano, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Italijanska delegacija je izdala komunikate o današnjem razgovoru Scialoja s Chamberlainom, v katerem pravi, da je bil ta razgovor nadaljevanje razgovorov Grandija s Chamberlainom, Scialoja in Chamberlain sta se zedinila o izvršitvi ženevskega komunikeja od 16. septembra. To sporočilo je zanimivo zato, ker skuša namen potovanja Grandija v Lugano označiti tako, da je šel Grandi v Lugano res samo radi skupnih razgovorov z bivšimi zavezniki in z nemškim zupanjem ministrom, dalje radi tega, da se doseže sporazum glede nadaljnega obravnavanja reparacijskega problema in izpraznitve Porenja in da se sporoči dogovor med Italijo in Anglijo, ne da bi se pri tem omenilo, ali in v koliki meri bi se mogel doseči tudi sporazum z Nemčijo. Uspehi pravih razgovorov med Grandijem in Chamberlainom se bodo kmalu morali pokazati: bodisi da se bo uresničil angleško-italijanski dogovor iz Livorna o razdelitvi Sredozemskega morja v dve interesni sferi in bodo dobili Italijani v Turčiji in na vzhodnem Sredozemskem morju večji vpliv, ne oziraje se na svetovnopolične posledice tega dogovora, — ali pa o vsem tem ne bo ničesar opaziti, potem pa bo jasno, da do tega dogovora ni prišlo. Potem je bilo Grandijevo potovanje

Vintila Bratianu, Duca, Jurij Bratianu, sin umrlega Joane Bratiana, in drugi, razen bivšega ministra Argetoianu. Izvoljeni so bili tudi profesor Jorga, dr. Lupu in bivši notranji minister v Avarescovem kabinetu Ooga. General Avarescu je propadel, ostane pa dosmrtni član senata. Izid volitev je končno veljavno znan že iz 60 okrožij ter je iz 10 okrožij pričakovati le neznatnih korektur.

Bukarešta, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Zadnja poročila o volitvah se označujejo v vladnem komunikatu, ki je bil izdan, kot še nedefiniven rezultat. Po dosedaj znanih številkah dobi narodna kmetijska stranka 326 mandatov, Madjari 16, liberalci 13, socialni demokrati 9, Nemci 8, dr. Lupu 5, Avarescu in Jorga 5, neodvisni zionisti 2, komunisti in Cuza pa nobenega mandata.

Še bolj kompliciran je sistem za razdelitev mandatov med posamezne stranke. Stranka, ki je dobila najmanj 40 odstotkov vseh glasov, dobi brez daljnjega polovico vseh mandatov. Preostala polovica se potem proporcionalno razdeli med vse stranke. Največja stranka, ki je že itak dobila polovico vseh mandatov, seveda participira tudi pri razdelitvi teh mandatov. Izključene pa so od te delitve vse one stranke, ki niso dobile dva odstotka vseh oddanih glasov, četudi bi morale imele v posameznih okrajih veliko večino. Odločilno vlogo igrajo pri volitvah prefekti, okrajni glavarji. Posebno se njihov vpliv čuti v novih pokrajinah v Besarabiji, Dobrudži, Bânatu in drugod.

Z ozirom na tak zakon je seveda razumljivo, da še ni bilo slučaja, da bi vlada ne dobila večine pri volitvah. Tudi vlada g. Maniu je zmagala. Vendar je njena zmaga v toliko opravičena, ker je gotovo, da ima za seboj resnično večino prebivalstva.

dova« urednika bolj gotovo obsojena v Schumi je deželi. Oba urednika sta se pritožila in zahtevala, da se razprava vrši na Dunaju. Razprava je bila radi tega preložena. Vršila se je pa razprava proti »Kärntner Tagespost«, oziroma njenemu izdajatelju arhitektu Hansu Payerju ter proti tiskarju »Kärntner Tagespost« Robertu Novaku, proti trgovcu Josipu Vittiju, uredniku Gustavu Müllerju in tehniku Josipu Treuerju, ki so podpisali posamezne članke in deloma tudi na shodih govorili v istem smislu. Müller je n. pr. na shodu v Beljaku trdil, da je Schumi okradel koroško deželo za 3.000.000 lir, in je v svojem govoru zahteval, da pride Schumi na vešala.

Obtoženci so pri razpravi ponudili dokaz resnice za navedbo, da je Schumi res okradel deželo. Dokaz resnice bo prišel jutri na vrsto. Za razpravo vlada silno zanimanje. Mala porotna dvorana v Celovcu je polna. Prisotno je mnogo žurnalistov iz Celovca, Gradca, Beljaka, Trsta, Dunaja in dva iz Ljubljane. Ves proces je v političnem oziru še posebno radi tega izredno zanimiv, ker trdi Schumi, da je porabil denar, ki ga je zaslužil pri izvozu lesa v Italijo, za propagando v inozemstvu, to je za znano revolto v Mariboru, za nemško propagando v Sloveniji in v bližini plebiscitnega pasu.

Podrobnosti bodo sledile jutri. Danes se vrši čitanje obtožnice in zasliševanje prič Novaka, Vittija in Müllerja. Payerja in Treuerja ni bilo pri razpravi. Müller je rekel proti Vittiju: »Ali ste vi lažnik, ki ste mi dali te podatke, ali pa je Schumi tat.« Vittij je odgovoril po tolmaču: »Jutri (v soboto) bom dokazal, da je Schumi tat in da jaz nisem lažnik.«

zastoj, ker samo na razgovor o ženevskem komunikatu Mussolinijev prijatelj ni prišel v Lugano. Italijansko sporočilo o dogovoru med Scialoja in Chamberlainom o izvršitvi ženevskega komunikeja« pa je vendar zanimivo, ker kaže, da so se v Luganu navzlic mnogim zatrjevanjem raznih drugih delegacij vendarle obravnavala pozitivna vprašanja.

Ang'eški kraj

London, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Kakor se je danes popoldne oficijelno sporočilo listom, ni dosedaj v boleznih kralja nastopila nobena sprememba. V dvornih krogih se naglašja, da bojažen še vedno ni minula, dasi so bila zadnja poročila o boleznih ugodnejša in zboljšanje napreduje. Bojažen obstoja še dalje zato, ker še vedno tiči v telesu splošna infekcija in da gre sedaj za to, da bi se telesne sile kralja ojačile toliko, da bi same mogle izločiti tuje snovi. Zdravniki so se danes popoldne zopet zbrali pri preiskavi, o kateri pa ni bilo izdano nobeno poročilo. Drugi sin, vojvoda yorški, edini, ki je bil med boleznijo v Londonu, je danes na tistem obhajal 33 rojstni dan. Popoldne se je kraljica s princesinjo Marijo odpeljala, kakor ponavadi.

Dunajska vremenska napoved: Počasi se bo vedno bolj jasnilo, temperatura pa bo padala.

Poslanec dr. Grassl

je v zadnjem času živahno na delu, da s svojimi članki v avstrijskem in nemškem časopisu primerno naslika našo državo. Posebno skrb posveča šolskemu vprašanju in jadicuje nad »preganjanjem« nemške manjšine. Mi smo prepričani, da je g. Grassel dober poznavatelj raznarodovalnih metod. Sicer ne bi bil v bivši dvojni monarhiji postavljen za voditelja vsega šolstva v Bosni in Hercegovini. Na taka odgovorna mesta je dunajska vlada postavljala samo dobro preizkušene strokovnjake za »prospeh« narodnega šolstva. Nabral si je torej dovolj izkušenj. Vendar pa to g. Grasslu ne daje pravice, da z netočnimi informacijami po nepotrebnem razburja tujo javnost.

Svoje bogate izkušnje šolnika naj bi gospod Grassel raje uporabil v skupščini in v skupščinskih odborih. To je tudi dolžnost narodnega poslanca in prepričani smo, da bi z objektivno kritiko veliko več dobrega storil za svoje volivce kakor pa s pisanjem neobjektivnih člankov. Ker ravno sedaj delujejo odbori za proučevanje načrtov šolskih zakonov, smo se zanimali, če g. Grassel v teh odborih kaj dela.

Iz Belgrada smo dobili odgovor, da je gospod dr. Grassel v parlamentu zelo redek gost. Pride sicer točno vsakega prvega na skupščinsko blagajno, v odborih pa ga nikdo še ni videl niti slišal. Tu bi bilo mnogo dela za g. Grassla, ki bi mu končno še priporočili, da kot vesten »Minderheitspolitiker« prouči tudi malo položaj Slovencev na Koroškem. Pa naj potem o tem vprašanju spusti kak članek po nemškem časopisu. Tu bo materiala dovolj in tudi ne bo treba iskati argumentov, ki ne držijo.

Francoski proračun sorej

Pariz, 14. decembra. (Tel. »Slov.«) Poslanska zbornica je sprejela državni proračun v nočni seji, ki je trajala do jutra. Po osri debati je bilo sprejeto tudi zvišanje dnevnic poslancev od 45.000 na 60.000 frankov, vendar pa samo z večino 8 glasov.

Vprašanje »Anschlussa« ni aktualno

Pariz, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Govor nemškega državnega kanclerja Müllerja o izpraznitvi Porenja in o priključitvi Avstrije je napravil tu slab vtis. Kakor poroča »Petit Parisien« so se na včerajšnjem sestanku zunanjih ministrov menili tudi o govoru drž. kanclerja Müllerja, pri čemer je dr. Stresemann izjavil, da vprašanje priključitve ni aktualno niti za Nemčijo niti za Avstrijo, da se more to vprašanje načeti samo v okviru pogodb in s proceduro, ki je določena v pogodbah.

Strela

Milan, 14. dec. (Tel. »Slov.«) Blizu Ancone je strela udarila v stari zvonik cerkve v Recanati, ravno, ko se je brala maša. Zvonik se je deloma podrli, en zvon pa je bil zasut. Radi vročine strele so se stopile cevi svinčenega vodovoda, vsled česar je voda poplavlila in poškodovala samostan San Agostino. Mašnik, ki je bral mašo, je bil poškodovan po razbitem steklu.

Veledajnik Mizhalus. Meseca novembra je profesor Mizhalus iz Trnovega na Slovaškem v izjavah, v katerih se je imenoval »državne upravitelja«, propagiral ločitev in samostojnost Slovaške in slovaškim oblastvom napovedal, da mu bodo morale priseči zvestobo. Mizhalus se je aretaciji radi svojega veledajniškega delovanja izognil s tem, da je pravočasno pobegnil v inozemstvo, najbrže na Dunaj.

Gani beg nedolžen. Gani beg, ki je bil aretiran radi suma, da je soudeležen pri umoru Bebiša, bo prihodnje dni izpuščen, ker se je izkazalo, da je bil sum neutemeljen.

Uradniške zadeve

Načrt spremenjenega uradniškega zakona je komisija izročila finančnemu ministru, da ga prouči glede njegovih finančnih efektov. Predloženi načrt bi ugaljal uradniškim zahtevam, zlasti zahtevam nižjih skupin. Vprašanje pa je, kaj bo rekel k njemu finančni minister.

Premeščena sta pripravnik I. kategorije pri velikem županu v Ljubljani, in sicer Vinko Vidmar na ekspozituro v Škofji Loki in Boris Modrijan na okrajno glavarstvo v Ljubljani.

Profesorska kandidata dr. Pavle Blaznik in Matija Trobej sta imenovana na realno gimnazijo v Celju, profesorska kandidatinja gđ. Milena Mehorčič pa na III. državno realno gimnazijo v Ljubljani. Za telovadnega učitelja na gimnaziji v Murski Soboti je imenovan Koželj, za učitelja petja istotam Ubald Justin, za učitelja telovadbe na srednjih šolah v Mariboru pa Dragica Roškar. Napredovala sta v višji položaj profesorja Nande Marolt v Ljubljani in Perhavec v Mariboru.

Premeščeni so okrajni sodniki in predstojniki okrajnih sodišč: dr. Josip Baydek iz Cerknice v Celje, dr. Rihard Tomšič iz Dolnje Lendave v Črnomlju, dr. Friderik Fabijani iz Črnomlja v Doljno Lendavo imenovani so: za predstojnika okrajnega sodišča v Cerknici okrajni sodnik v Celju Ivan Brelih, sodnik okrajnega sodišča v Celju Jakob Božič in sodnik okrajnega sodišča v Konjicah Franjo Vrečko za okrajni sodnika, sodnik brez stalnega mesta dr. Vlado Rupnik za sodnika, in sicer vsi poslednji trije za okrajno sodišče v Celju